

N:o 54.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 8 Maj 1872.
— — — — Andra Kammaren den 8 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, i anledning af gjorda framställningar angående upphörande af hofveriskyldigheten till kungsgårdar och militieboställen i Skåne.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 55.)

S. A. K.

Inom Riksdagens båda Kamrar hafva förslag blifvit väckta derom, att, för den händelse Riksdagen genom bifall till Eders Kongl. Maj:ts i den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof gjorda framställning om anslag »till inlösen af dagsverksskyldighet från hästhemman i Skåne» skulle efterskänka den dessa hemman enligt kongl. reglementet den 7 November 1695 påliggande arbetsskyldighet, Riksdagen då ock måtte i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t behagade vidtaga sådana åtgärder, att Rikets Ständers beslut om dagsverksskyldighetens allmänna upphörande måtte komma till tillämpning äfven beträffande innehafvare af de hemman, hvilka utgöra hofveri till kungsgårdar eller militieboställen i Skåne, och att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta uppgöra och till Riksdagen afgifva förslag om den ersättning, som för sådant fall vore erforderlig, derest icke rättigheten att disponera ifrågavarande hofverier funnes kunna upphöra vid ombyten af kungsgårdarnes eller bostälленas innehafvare.

Vid pröfning af denna fråga har Riksdagen, som uti underdånig skrifvelse den 10 sistlidne April, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerdje hufvudtitel, redan anmält, att Eders Kongl. Maj:ts ofvanomförmälda nådiga förslag om inlösen af dagsverksskyldighet från hästhemman i Skåne vunnit Riksdagens bifall, funnit ådagalagdt, att nämnda dagsverksskyldighet hvarken till sitt upphof eller beskaffenhet har något gemensamt med de uti hemmanens ränta och skattläggning icke inbegripna dagsverks- och arbetsskyldigheter, som in natura utgjorts och ännu utgöras till en del kungsgårdar eller militieboställen i Skåne, och om hvilka skyldigheters afskaffande framställningar nu blifvit inom Riksdagen gjorda.

Jemlikt Rikets Ständers vid 1853—1854 årens riksmöte fattade, af Eders Kongl. Maj:t den 8 September 1854 i nåder gillade beslut, skulle sistnämnda, ursprungligen obegränsade, men sedermera till vissa arbetsprestationer, såsom upplöjandet af en viss jordrymd, inbergandet af grödan å en viss åker, transporter af vissa kvantiteter spanmål eller ved m. m., för hvarje hemman eller hemmansdel bestämda arbets- eller hofveriskyldighet, hvilken vid en af numera afidne Kammarrådet i Kammarkollegium L. E. Cassel, jemlikt nådigt förordnande, år 1844 verkställd undersökning uppskattats till visst antal dagsverken, upphöra mot det att de arbetsskyldige i stället utgjorde dels den hemmanen åliggande, mot arbetskyldigheten förut afkortade, indelta räntan och dels derutöfver en vid nämnda undersökning efter de beräknade dagsverkenas antal på vissa grunder bestämd årlig afgäld; hvarjemte bestämmelser då äfven medelades om ersättning åt vederbörande boställsinnehafvare för upphörandet af det förut åtnjutna arbetsbiträdet.

Enligt hvad Riksdagen vidare inhemtat, hafva äfven till följd af detta beslut, utaf de till åtskilliga kungsgårdar och militieboställen ursprungligen arbetsskyldiga 143⁷⁹/₉₆ mantal, 77²/₃ mantal blifvit befriade från utgörande af dagsverken in natura, hvaremot i anledning deraf att innehafvarne under anförande bland annat, att den ifrågasatta ersättningen vore för hög, vägrat att ingå på de föreslagna villkoren, arbetsskyldigheten kvarstode för 66⁵/₃₂ mantal.

I anledning af hvad sålunda förekommit, har Riksdagen visserligen icke funnit skäligt, att ifrågavarande arbetsskyldighet skulle efterskänkas för de hemman, hvilkas innehafvare icke velat derifrån vinna befrielse genom godkännande af de i öfverensstämmelse med fastställda grunder föreslagna öfverenskommelser, helst ett sådant eftergifvande skulle innefatta en orättvisa emot alla dem, icke blott inom provinsen Skåne, utan äfven inom andra landskap, som emot lösen vunnit befrielse från dagsverksskyldighetens utgörande in natura. Emellertid har det synts ej oantagligt, att det af de ännu arbetsskyldige för deras vägran att på regleringen ingå anförda skäl, att den ifrågasatta ersättningen vore för hög, numera icke saknar all grund, i det genom vid jordbruket i allmänhet införda förbättrade arbetsmetoder och andra förhållanden en lindring sannolikt åstadkommits i den arbetshemmanen åliggande arbetsskyldighet, sådan densamma med ledning af då för handen varande förhållanden utaf Kammarrådet

Cassel, enligt hvad af handlingarne inhemtats, till de arbetsskyldiges belåtenhet uppskattades. En förnyad undersökning och uppskattning af de tjänstbarheter, som åligga de ännu arbetsskyldige, jemte derefter lämpad jemkning af de för befrielsen derifrån fastställda grunder torde alltså kunna vara af omständigheterna påkallad, på det att den ännu återstående arbetsskyldighetens, af många skäl önskvärda, afskaffande måtte kunna åvägabringas; hvadan, och då Riksdagens uppmärksamhet äfven blifvit fästad derå, att skyldigheten att utgöra dagsverken in natura till boställen i Skåne ännu kvarstår för ett ej ringa antal s. k. gatehus, Riksdagen får i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes låta efter förnyad undersökning uppgöra och till Riksdagen afgifva förslag dels derom, att Rikets Ständers beslut om upphörande af dagsverksskyldighetens utgörande in natura måtte komma till tillämpning å de hemman och gatehus i Skåne, för hvilka arbetsskyldigheten ännu kvarstår, och dels om den ersättning, som för sådant fall må vara erforderlig, derest icke rättigheten att disponera de ifrågavarande dagsverkerna finnes kunna upphöra utan annan ersättning än den, som kan varda de arbetsskyldige till utgifvande ålagd.

Riksdagen framhärdar etc.

Stockholm den 8 Maj 1872.
